

CIJENA lista: U pretplatu
 godišnje K 36—,
 polugodišnje K 18—,
 tromjesečno K 9—, mje-
 sečno K 3-60, u malo-
 prodaji 12 f. pojedini broj.
 OGLASI primaju se u
 urednici lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

HRVATSKI LIST izlazi
 u nakladnoj tiskari 30a.
 KRMPOTIĆ u Puli, trg
 Custoza 1. Uredništvo:
 Sisańska ulica br. 24. —
 Odgovorni urednik JOSIP
 HAIN u Puli. — Ruko-
 piš se ne vraćaju.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III.

U Puli, ponedjeljak 15. listopada 1917.

Broj 815.

Uspjeh Nijemaca u rigajskom zaljevu.

Skolski život u Istri.

Primamo: Svi se narodi prostrane monarhije junački bore, da nevjernom Talijanu zapriječe put u Istru, Trst itd.

Dok ovi junački borci krv svoju lijevaju za ove krajeve, dotle se u zaledju ništa ne poduzimlje, kako bi se ovaj neplisnjeni i ubogi narod Istre sistematičkim postupkom privelo do nekog stanovitog stupnja izobrazbe. Narod treba poučiti, treba da mu uzgojimo mlad, snažan i pismen naraštaj, koji će i državi biti od neizmjerne koristi.

Ova je zadaća povjerena pučkoj školi. Da, pučko školstvo treba podupirati, treba uvadjeti, gdje je to potrebno. Stalan sam, da kad bi se samo više mara imalo za narodnu prosvjetu, u 10 do 15 godina imali bismo takvog uspjeha, da bi državi bilo od neizmjerne koristi, a narod sam još bi jači bio na braniku svoje domovine. A što mi vidimo tu u Istri? Vlada nema volje, da toj siromašnoj Istri dade pučke škole, dok učitelji onom kukavnom plaćom, bolje ju nazvati „milostinjom“, prisiljeni su da trpe. Pitaju li ovi patnici povišenje plaće, niti im se ne odgovara! Učitelji i učiteljice vole ići u gradove u službu, gdje dobiju 150 do 300 a i više kruna mjesečne plaće, negoli vršiti svoja učiteljska zvanja, gdje dobiju 80 kruna. Učitelja nema, jer su svi skoro vojnici, a onaj maleni broj, što ih još imade, morat će da podje u vojnike, ili ostane li na svojim mjestima, morat će da trpi. Uz ove okolnosti mora da je po Istri sva sila mjesta bez škole, bez onih škola, bez onih učitelja, koji uzgajaju državu dobre i valjane podanike.

Oh sudbino! Zar smo mi krivi, što smo rođeni Hrvati, zar smo krivi, što smo potomci slavni naših predjaka, zar smo krivi, što imamo braću na svim krajevima? Ah, zašto nijesmo rođeni drugorodci? Što će biti iz naše djece kad ponarastu? Zar će i oni morati davati kao i mi naše kokoše gospodinu, samo da im molbu napiše? Što će reći njihovi ocevi, kad se povrate kući? Zar se ovako pazilo na djecu, dok su oni bili hrana tančima? Zar se našem seljaku ne budi čuvstvo proti ovakvom postupku u Istri, kad mora da prosi i plaća onoga, koji će mu jedno maleno pismo napisati, da javi kući ženi i djeci, da je živ i zdrav? Zar se ne budi u njemu bijes, srdžba i bol na one, koji su krivi njegovom neznanju? Pa zar da i njegova djeca budu isto takova? Nel i nel! Dajte nam škole, dajte nam učitelje (učiteljice), ali ne onakove učitelje, koji moraju da radi one milostinjske plaće bježe iz Istre u bolje službe, nego onakove učitelje, koji će biti opskrbljeni onako, kako im se i dolikuje. Jedino ovakovi učitelji, ovakove učiteljice moći će da se posvete svom voljom i ljubavi uzgajanju djece, uzgajanju pravih državljanina. (—)

FRANCUSKA KOMORA.

Pariz, 12. Zastupnik je Leygues u svom upitu glede diplomatskih osoba izveo, da zakon intrigua, koji su preli i raspredali Nijemci i zaraćenici, iziskuje, kako bi se zemlje podučile i zjasni međunarodno javno mnijenje. Počevši od prvoga je dana tjerala Njemačka svoju propagandsku službu. Stvorila se je novinarska tvrtka, koja ali nije dovela do zaželjenih rezultata. Proti neprijatelju se ne mora boriti samo na vojničkim područjima, nego na svim područjima, gdje god se može proti njima postupati. Leygues je razložio, da je Njemačka sve do prosinca 1916. vjerovala u mir na temelju vojničke pobjede. Tek iza pobjedonosnog je otpora kod Verduna obznanila svoje mirovne predloge u prosincu. Govornik je govorio nakon toga o papinjoj noti, koja da je dokazala glavnu točku, uzroke i odgovornosti rata. Navadajući notu Wilsonovu, označio je govornik pruski militarizam feudalnom ustanovom, koju valja uništiti i time pružiti Njemačkoj dokaz, da rat nije industrija, koja se rentira. Govornik je konačno uputio na tvrdnje

njemačke vlade, kojima nastoji, da se podigne moral naroda, predočujući im, da kane Aljirci uništiti Njemačku. — Iza interpelacije zastupnika Leyguesa glede diplomatske djelatnosti Francuske prihvatila je komora dnevni red, koji izriče vladi povjerenje.

SA RATISTA.

Beč, 12. Glavni ratni stan javlja: „Agenzia Stefani“ rasprostire ovu vijest: O novoj se teškoj povredi ratnih zakona i običaja javlja u ovoj vijesti 27. talijanskog zbornog zapovjedništva: Dne 26. kolovoza o. g. javio je zapovjednik 65. talijanske divizije, da je neprijatelj kod noćne jedne navale upotrebljavao talijanske uniforme. Zborni je zapovjedništvo zatražilo na to pojedine potankosti, te se je ispostavilo, da se je u noći od 26. kolovoza, oko 10 i pol sati, uvukla jedna neprijateljska nasrtajna satulja oprezno u šumu na lijevo drugog bataljuna talijanske pješadije pukovnije broj 108, te je mogla prodrjeti u frontu, zaposjednutu po 7. satnji i odjelom strojevnih pušaka. Mnogi su od Austrijanaca govorili talijanski i nekoji su nosili talijanske šljemove, kapute i kape. Izakako su bili odbijeni austro-ugarski nasrtaji, ostalo je nekih deset Austrijanaca u talijanskim crtama, da u tami potraže talijanske časnike i poubijaju ih. I doista je bio jedan kapetan i jedan potporučnik proboden. Preodjeveni su vojnici bili zarobljeni i na zapovjed pukovnijskog zapovjednika odmah postrijeljeni.

U toliko službeni izvještaj talijanski. Premda je, kako je samo o sebi jasno, u austro-ugarskoj armadi najstrože zabranjena uporaba uniforme neprijatelja, i premda još čitavim tečajem nije došlo do toga a ma niti jedamput, ipak se je povelu sa strane austro-ugarskih oblasti istraga, da razjasni tako tajanstveno umorstvo talijanskih časnika. Na začudan je način brzo stigao od naših zapovjedništva odgovor, da u opisanim dijelovima fronte nije nikad došlo do sukoba, a ponajviše 26. kolovoza na čitavom odsječku fronte sa talijanskom divizijom. Pošto pako umorstvo talijanskih časnika i smaknuće od deset vojnika u talijanskoj uniformi ne može biti uhvaćeno iz zraka, to preostaje bez sumnje samo jedno rješenje, da su naime talijanski vojnici počinili odnosa djela.

Razno vijesti.

* Njemački državni kancelar Michaelis i ministri ne odstupaju. „Berliner Tagblatt“ ustanovljuje, da nije nijedan ministar predložio molbe za odstup i da državni kancelar ne smatra svoje mjesto uzdrmanim. Dr. Michaelis se nada, da će naći formulu, koja će omogućiti suradnju sa državnim zborom. Ovaj se sastaje opet u mjesecu prosincu.

* Razočaranje u Vatikanu. Prema „Nieuwe Rotterdamse Courant“ javlja „Daily Telegraph“ iz Rima dne 10. o. m. j.: U vatikanskim su krugovima veoma razočarani radi antantne šutnje prigodom papine note. Od antante se više ne očekuje odgovora. To priječi papu, da poduzme daljnje korake.

* Lažna antantna vijest o našoj ratnoj mornarici. Švicarski listovi donasaju vijest francuskog ureda „Fornier“ iz Rima, prema kojoj, da je na palubi austro-ugarskih brodova došlo do pobune. Početnici da su bili strijeljani, a posada mnogih brodova iskrcana i nadomještena drugom. Uzrok pobune da leži u slaboj hrani. (Opaska c. i kr. brz. dop. ureda: Od nadležne smo stranke ovlašteni da izjavimo, da je ova vijest posve izmišljena. Disciplina i vrsta hrane kod c. i kr. ratne mornarice je takva, da se joj ne može prigovarati.)

* Poljačka vojska u Americi. Londonski list „Times“ javlja iz Washingtona: „Ustanovljenje je poljačke vojske u Udruženim državama, u svrhu, da se ista preveze na francusku frontu, izmamilo važnu izjavu američke vlade. Iz nje proizlazi, e je Wilson odlučio, da jamči za budućnost Poljske.

* Švicarska pod oružjem. General je Wille na pisanje Zürichkog doljnozemlja glede dozvole za odgodu roka za nastup vojne službe za čete u Zürichu odgovorio ovako: „Ustup je Amerike veoma povećao mogućnost, da rat buduće proljeće zauzme novi veliki, a tad i posljednji opseg. Zbude li se to, tad je pogibao, da budemo uvučeni u rat, po nas veća, negoli ikad prije. Na ovo moramo da se spremamo. Ali uslijed namjeranih velikih dopusta u interesu gospodarstva u znatnoj se mjeri umanjuje spremnost četa za ovu ratnu mogućnost.

* Blotada nad Nizozemskom i Skandinavijom. „North American Review“ prima dopis o obustavi dovoza živeža u Skandinaviju i Nizozemsku, te piše: Obzirom na američansku mladež, koja bi sad imala da podje u strijeljačke jarke u Francuskoj, ne će se u ove neutralne zemlje poslati a ma niti jedan gram živežna sredstava. Neutralci imaju zajedno dva milijuna ljudi vlastitih vojnika. Neka se ti ljudi bore proti našem zajedničkom neprijatelju, ili neka umru od gladi.

Političke vijesti.

Što će dobiti Poljaci?

O onom, što je vlada obećala poljačkom klubu, javljaju listovi: Glede uspostave ustavnih odnosa u zemlji i promjene administrativnog i političkog sustava raspravljalo se je o popunjenu ispražnjenih mjesta kod središnjih vlasti po poljačkim činovnicima. Politička se cenzura imade uopće nanovo urediti i dozvoliti rasprave o unutrašnjoj politici, u koliko se iste ne tiču izvanjske politike i rata. U načelu se priznaje imenovanje civilnog državnog namjesnika. Poljački će i rutenski činovnici biti opet po mogućnosti uspostavljeni i opozvani tuđi činovnici. Uspostavu autonomije gradova i seoskih općina gleda vlada dobrim očima, jer kani stvoriti u javnom životu sudgovorni faktor. Vlada će se pobrinuti, da budu u centrali, u kojima nije Galicija nikako ili nedostatno zastupana, izaslan zastupnici iz te zemlje. Glede obnovljenja će vlada nastojati, da ukloni poteškoće i pospješi sve radnje. Odredit će se i primjerena opskrba zemlje sa sirovinama. Rekvizicije se imaju stegnuti na neotklonivu mjeru, i vlada će strogo bditi nad tim, da se ne prekorače granice mogućnosti. Glede provedbe je zakona o ratnim podavanjima poduzela vlada stroge odredbe, da se zaslužba odmah isplati. Što se tiče ratnih šteta, to vlada priznaje dužnost države, da nadoknadi štete, počinjene ratom, te će kod rasprava s Ugarskom nastupati za stvaranje odnosne osnove. Glede poljačke legije izjavlja vlada, da se hoće za to pitanje opsežno zanimati i nastojati, da ostane legija, kako to Poljaci žele, uzdržana kao kader za poljačku armadu, koja se imade osnovati.

„Nationalverband“ razbijen.

Čitamo u listu „Slovenski Narod“: Njemački se je „Nationalverband“ razbio. Radikalna je Wolfova stranka istupila, predsjednik je Dobernig odstupio. O uzrocima smo tog važnog političkog događaja već javili. Svaki je udarac, koji je pao na politiku njemačke hegemonije u državi, pogodio posredno ili neposredno i glavnog pobornika ove politike, stup germanizatorskog centralizma — njemački „Nationalverband“. Predočimo si, kakovim su nadama pratile njemačko-nacionalne stranke tečaj rata, sjetima se, kakova je razlika između njemačkog uskrasnog programa i između programa Seidlerovog kabineta, koji sad kao eksponat „Nationalverbanda“ proglašuje načelo narodne autonomije po krunovima, onoga „Nationalverbanda“, kojega je geslo bilo prije četiri mjeseca potpuna bespravnost njemačkih naroda! Taj katastrofalni razvoj njemačke politike nije mogao ostati bez učinka na prilike u „Nationalverbandu“. Radikalna je njemačka javnost počela okrivljivati njemačke zastupnike, da su sami

uzrokom, što državni brod nije ostao u onom smjeru, kuda su ga htjeli otpremiti, i svaki su neuspjeh njemačke politike u parlamentu pripisivali njemački izbornici nesposobnosti, popustljivosti, beznačajnosti svojih zastupnika, združenih u „Nationalverbandu“. Sad je značajno po političko mišljenje Nijemaca, da još uvijek ne mogu razumjeti duha vremena i da još uvijek misle, e će zaustaviti — kolo povijesti. Iz tog su se raspoloženja radjale u „Nationalverbandu“ u posljednje vrijeme neprestano nove prepirke, pojedine su si skupine međusobno spočitavale najgore stvari, i kad se je kod nepouzdanice kontrolnom povjerenstvu za državne dugove opet dokumentirala protunjemačka većina, uporabili su Wolfovci zgodu, da pokušaju skrajnom radikalizacijom „Nationalverbanda“ u smislu svenjemačkog programa. U tu bi svrhu imao preći „Nationalverband“ najprije u političku pasivnost prema parlamentu time, što bi se njegovi članovi zahvalili na svim radnim mjestima u odsjecima. Većina je „Nationalverbanda“ prema onoj staroj „bolje, drži ga, nego, lovi ga“ otklonila „vučju“ taktiku i tako je došlo do sloma. Prelom je u „Nationalverbandu“ značajan pojav sveopće krize, u kojoj se nalazi bečka politika. Najjači se stup sustava ruši, jer se obara temelj, na kojemu stoji: njemačka misao.

Diletantizam.

: Burno je odobravanje nagradilo bivšeg državnog kancelara v. Bethmann Hollwega, kad je 29. rujna prošle godine svoj govor u njemačkom državnom zboru patetički zaključio lozinkom: „Slobodan put za sve vrle!“ Riječi su zvučile kao obećanje boljih vremena. Ironija je sudbine htjela, da je upravo službeno mjesto v. Bethmanna dalo primjer za tu lozinku. Dr. Michaelis nije još puna tri mjeseca u službi, i već imaju svi dosta o očevitim dokazima njegove sposobnosti. Četiri se je puta izjavio glede mirovne rezolucije državnog zbora, a svaki se put znade manje nego prije, što je zapravo s njim. Stranke se sa ljevice pritužuju o prodiranju svenjemačke agitacije u vojsku i birokraciju. Dr. Michaelis, onako nemoćan, ne može ništa drugo odgovoriti, nego što podiže proti tri zastupnika teške objede glede tobožnje pobune u mornarici, a u kojima se ne može naći, a ma ni sjenke dokaza. Sav je svijet složan u tom, da dr. Michaelis na svoje visoko mjesto spada onako, kao magarac na led, što ne se veli. Dr. Michaelis je već više manje pao. No njegov flasko nije samo osoban, nego povlači sa sobom sustav, kojemu zahvaljuje svoje imenovanje za državnog kancelara, neparlamentarni, osobni režim. O tom se je sustavu vodila borba stranaka većine u državnom zboru proti upravi carstva, kad je v. Bethmann Hollweg odstupio. Stranke su tražile, neka u buduće kod izbora ministara ne odlučuje povjerenje krune, nego povjerenje naroda, većine državnog zbora. Odgovor je bio imenovanje podređenog financijskog činovnika, upravo dr. Michaelisa, koji nije još nikad politički nastupio i koji je puku sa te strane bio posve nepoznat. Ovaj je samovoljni izbor u tako teško vrijeme proti načelnoj protimbi većine državnog zbora bio najpogibelniji pokušaj snage većine njemačkog državnog zbora. Da se je bio našao u nepoznatom dru. Michaelisu novi Bismarck, kojega sad tako revno potražuju, tad bi bio osobni režim sa božanskom svojom mudrošću sjajno opravdan. Ali dr. Michaelis nese samo što nije novi Bismarck, on je nasuprot dapače odvratan primjer muža, koji ne spada na mjesto državnog kancelara. On je izraziti politički netalenat, kakovog nema svakog dana, pun nesposobnosti, da ovu ili ono političku misao jasno izrazi, a usto bez ikakvog osjećanja za ono, što je u politici dozvoljeno i podnosivo, i za ono, što nije na mjestu i samoubilački. Ako su se dosad pristaše parlamentarnog sustava u Njemačkoj uvijek susretali porugljivim pitanjem, bi li među parlamentarcima našli muža, koji bi bio dostojan, da zapremi mjesto državnog kancelara, to mogu eto sad mirne duše odgovoriti, da ne bi bio nijedan tako loš, kao dr. Michaelis. „Zeit“.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja:

U opsegu naših bojnih sila nema ništa važna da se javi.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJESTAJ.

Berlin, 14. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Vojna skupina prijestolonasljednika Ruprechta: Na bojištu u Flandriji nijesu jučer u jutro bubnjarskoj vatri među Lysom i Deule slijedile navale. Preko dana ostade paljba na obali i od šume Houthouster do Gheluvelta živahna te je naročito na večer bila jača. Na nekojima mjestima udariše proti našim položajima jaki francuski i engleski izvidnički odjeli. Bili su suzbiti. U Artoisu i sjeverno od St. Quentin privremeno je oživjela obostrana vatra u svezi sa izvidničkim bojevima.

Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: U zapadnom dijelu Chemin des Damesa otkad dokad jaka topovska borba na cesti Laon-Solsson. Protiv jaraka, što smo ih zauzeli sjeverno od mlina Vaucerc, poduzeše jučer Francuzi 5 jakih protunavala, koje se sve bezuspješno i uz gubitke izjaloviše.

Istočno bojište.

Iza pomne pripreme započelo je uz sjajno sudjelovanje vojske i mornarice zajedničko poduzeće protiv ruskog otoka Oesel, koji ježi pred Rigajskim zaljevom te je kao uporište čvrsto izradjen. Nakon opsežnog rada oko pročišćenja mina u obalnim vodama, uzete su dne 12. t. mj. u jutro pod vatom utvrde na poluotoku Swerbe, utvrde kod Klekonda, na zaljevu Tagga i one na Soelo-Sund. Iza svladanja ruskih baterija bljahu iskrcane čete. Kod toga, kao što i kod pratnje prevoznog brodovlja kroz ruske minske zatvore, sudjelujuće su pomorske bojne sile sjajno pokazale svjež poduzetan duh i poznavanje brodovlja. Bez ikakvog gubitka na brodovlju ovaj je prvi dio operacije posve uspio. Čete, koje su se iskrcale u zaljevu Tagga, na sjeverozapadnoj obali otoka, u svježem su poletu brzo svladale otpor Rusa, te prodiru dalje prema Jugolstoku. Zerel, na južnom rtu poluotoka Swerbe i Arensburg, glavni grad otoka Oesel, gore. Medju Istočnim morem i Crnim morem je položaj nepromijenjen.

Macedonsko bojište.

Kraj žestokih pljusaka živahna topovska djelatnost samo kod Bitolja i u zavoju Crne.

Berlin, 14. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Na zapadu mijenjajući se jaki paljbeni boj u Flandriji i sjeverolistočno od Soissons. Operacije na otoku Oesel razvijaju se prema osnovi.

Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

Otok Oesel, na kojem su Nijemci iskrcali 12. t. mj. čete, nalazi se sa susjednim otokom Dagö na ulazu u Rigajski zaljev te mjeri 2617 kvadratnih kilometara, te tvori sa susjednim otocima Mohn, Abro i Runo te sa još nekojima drugim manjim ostrvima šeselski kotar pokrajine Litvonije. Stanovnici otoka Oesela su gotovo isključivo Estoni, koji su na tom otoku očuvali još svoju staru narodnu nošnju. Samo u gradovima imade nekoliko Nijemaca. Stanovništva imade na otoku oko 70.000, a glavni je grad Arensburg. Otok Oesel bio je u svoje doba danski, kasnije švedski, a godine 1721. potpao je pod rusku vlast. Vojnička je njegova važnost velika, pošto vlada ulazom u rigajski zaljev.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Engleski:

: 12. listopada na večer: Usprkos jakoj kiši, koja je noću trajala, pošle su naše čete u 5 sati i 25 časaka u jutro duž čitave fronte na uspješnu navalu, koja se proteže od željezničke pruge Ypern-Roulers prema jugu sve do našeg priključka Francuzima na južnom: siljku šume Houthouster. Postignuti su uspjesi na čitavoj fronti: zauzeti su mnogo branjeni krajevi, utvrđeni dvorci i komadi jaraka, kao što i jako utvrđeni položaji. Istodobno je učinjeno mnogo zarobljenika. Osobito se je ljuta bitka razvila za obronak visine zapadno od Paschendaele i za visinu samu južno od ovoga kraja. U jutro započela je nakon kratkotrajnog lijepog vremena jaka kiša, koja je tijekom dana postala još jača te je spriječavala naše napredovanje. Stoga je zaključeno, da se u svrhu postignuća konačnog cilja ne poduzmu više nikakovi naponi. Danas smo zarobili od prilike 500 vojnika.

13. listopada, na večer: Osim običajne obostrane topovske djelatnosti nije se tijekom dana dogodilo na fronti ništa važna. Vlažno, burno vrijeme traje dalje. Broj jučer učinjenih zarobljenika iznaša po sadašnjim vijestima 741 vojnik, od kojih 41 časnik.

Francuski:

: 12. listopada, na večer: Topovska je djelatnost tijekom dana bila osobito živahna, najviše kod mlina Laffaux i kod sela Craonne. Prema nadopunjujućim vijestima, provedeni su neprijateljski pothvati, koje smo tečajem posljednje noći odbili u predjelu Souain i Auberive, za čim silama, poslije opstreljeljavanja od 36 sati; tri su navale bile provedene, od odjela od 140 momaka, koje su se sastojale od pionira i nasrtajnih četa. Dočekani su našom topovskom i strojepuščanom vatom. Ove su navale izazvale živahne bojeve, tijekom kojih su naše čete stekle premoć nad neprijateljem. U našim je rukama ostalo 10 zarobljenika. Neprijatelj je pretrpio vanredno-teške gubitke. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

13. listopada, o podne. Na fronti sjeverno od Alsne poduzeše Nijemci tijekom noći više navala na naše položaje u odsjecu Hurtebise i Chevreux. Usprkos žestini njihovih napora mogao je neprijatelj, da se samo za čas ustali u komadu naših pomaknutih linija. Zapadno od spomenika Hurtebise i južno od Laroyere raspršismo njemačke odjele, koji su kušali, da se približe našim linijama. Na desnom brjegu Moze topovska djelatnost u predjelu sura Chaume. Na ostaloj fronti ništa da se javi.

13. listopada, na večer. Djelatnost topništva u predjelima Craonne, Laffaux u Champagni u odsjecu bezimnog brda, na desnom brjegu Moze, u predjelu Samogneux, na visini 344 i u šumi Chaume. Nema nikakve pješadijske djelatnosti.

Izvještaj istočne vojske od 12. t. mj. Prilično živahna topovska borba u zavoju Crne, manje živahna na ostalom dijelu fronte.

Prof. Spinčić o prilikama u Istri.

Suradnik „Hrv. Države“ razgovarao je sa nar. zast. prof. Vj. Spinčićem o prilikama u Istri. Zast. Spinčić je izjavio, da je prije zasjedanja carevinskog vijeća mislio, da će se u Beču baviti jedino sa pitanjem našeg narodnog ujedinjenja i samostalnosti. Držao je, da će austrijski odlučni krugovi sada uvidjeti, da će nam dati ono, što tražimo četvrt stoljeća. Sve uzalud. U sadašnjem sklopu ne možemo ništa dobiti. Treba temeljitije promjene, a dotle ne smijemo popustiti, da nam narod umre od gladi. Drugo treba ostaviti toku velikih promjena. Na koncu sam se počeo baviti i drugim pitanjima, jer je pogibelj bila ipak preblizu i jer sam htio javno, svakome pokazati, kako se s nama postupa — i u doba, kad naš narod proljeva potoke krvi za svoju manarkiju. počele su c. i kr. oblasti, gradjanske i vojničke, sve po programu njemačkoga narodnoga saveza, ponijemčivati naše školstvo i naše urede. U Puči i u okolici Puče imalo su opstojati samo njemačke škole. Po cijeloj Istri imalo se je ustrojiti njemačkih škola, a na svim pučkim školama imalo se je učiti njemački jezik. Kod cijelog postupka nije se gledalo ni na pravo ni na zakon. Ja sam odnosnim dokumentima u ruci prikazao cijeli postupak i tražio, da se ukinu sve naredbe i upute izdane za vrijeme rata sa strane državnih organa u Istri, a koje su protivne školskim zakonima i pedagogičko-didaktičnim načelima. Tražio sam također, da se po Istri ustroje hrvatske i slovenske škole svagdje, gdje bi to po zakonu moralo biti, te da se državni organi drže zakona, a ne zahtjeva Nijemaca, koji u svojoj konačnoj svrsi idu — „ad maiorem Germaniae gloriam“. Tražio sam u daljnjoj jednoj interpelaciji, da se aktiviraju sve već sistematizovane hrvatske i slovenačke škole, da se riješi neke-odnosne utoke i da se aktiviraju mnoge škole, koje je već zemaljska upravna komisija bila predložila da se sistemizuju. — Obdržavala se je konferencija, kod koje su prisustvovali predstavnici c. kr. zemaljskih i kotarskih školskih oblasti i oba naša zastupnika na carevinskom vijeću (dr. Laginja i prof. Spinčić). Na konferenciji se odlučilo, što se sve ima poduzeti, da se bar najnužnije postigne. Širom cijele Istre, po svim kotarima obdržavalo se je komisijonalnih rasprava, kakovih 50—60 za ustrojenje hrvatskih i slovenskih škola, i odlučilo se takove ustrojiti. Obdržavala se je takva komisija i u Puči i prijavilo se je za hrvatske škole u tom gradu nekolkostotina djece. Središnjoj vladi u Beču već su

podnešeni predlozi sa kompetentne strane, da se dade potpore siromašnim općinama za adaptiranje kuća u školske svrhe, dok se ne sagrade nove školske zgrade, da se sa većom svotom podupre Družbu, koja ima nadomještati javne škole, dok se sve svuda ne oživotvori; da se dade veća potpora za uzgoj hrvatskih mladića za učitelje; da se učitelja i učiteljskih kandidata čim više oslobodi od vojničke službe u svrhu, da se mogu posvećiti učiteljevanju i uzgoju hrvatske i slovenske djece. Osim toga požurilo se je sa tiskanjem nužne jedne hrvatske čitanke. Vojne se oblasti već ne miješaju u školski posao. Ukinulo se je naredbu glede obuke njemačkoga jezika.

Ostale su hrvatska državna velika gimnazija u Pazinu i hrvatska komunalna niža realna gimnazija u Opatiji i skinula se je, prema zahtjevu u jednoj daljnjoj interpelaciji naredba, kojom se je oba ta zavoda htjelo ponišćiti.

Ukinulo se je naredbu, da politički činovnici u uredu smiju govoriti samo njemački i razmještilo političke koncepte činovnike tako, da bar po jedan kod svake kotarske oblasti znade pošteno hrvatski ili slovenski jezik, te da s tim jezikom sa hrvatskim i slovenačkim strankama uređuje. K tomu se je pozvalo sve političke činovnike, da u roku od godine dana nauče hrvatski ili slovenski jezik, a da će o poznavanju tih jezika ovisiti bar donekle njihovo unapređenje. Učinilo se je to uslijed odnosne moje interpelacije glede porabe hrvatskog i slovenskog jezika kod državnih ureda. Postiglo se je nešto, malenkosti, za momenat, pod pritiskom okolnosti. Postavilo se je u izgled koješta, što pak nije izvršeno. Učinilo se je neke stvari, koje se može svaki čas ukinuti. Dok je nad nama mač narodno i jezikovno tuđin-kih oblasti, dotle nema i ne može biti zadovoljstva. Treba se boriti i za najprimitivnija ljudska prava, da se narod uzdrži na životu, dok ne dodje dan, kad budemo sami svoji gospodari na svojem. Dotle treba i nadalje, kao i do sada, raditi javno i privatno za sve naše bližnike: za evakuirce, za konfinirce, za tobož politički sumnjive, za sirote, za cijeli siromašni naš narod, najpače za njegovu prehranu u predstojećoj zimi, koja se pokazuje crna, crna.

Domće vijesti.

Radl jučerašnje oluju izostao je najveći dio naših brzojavničkih vijesti.

Pisarna jugoslovenskog kluba. Jugoslovenski je klub zaključio, da će organizovati klupsku pisarnu. Trebat će tajnika i pisara na stroju, koji je ujedno vješt slovenskoj ili hrvatskoj stenografiji. Ponude valja upraviti na: Jugoslovenski klub, Beč I, parlament.

Dr. Krek i hrvatska politička stranka. „Novine“ donose: Politički se dr. Krek trudio za zbliženje hrvatskih i slovenskih stranaka. Slovenska ljudska stranka je stupila u Ljubljani, Opatiji i Trstu u svezu s pravašima iz hrvatskih zemalja i dr. Krek je puno pripomogao realno političkomu radu i razvoju hrvatskih stranaka. Istarski i dalmatinski državni zastupnici na carevinskom vijeću radili su zajedno sa Slovincima. Dr. Krek je pomogao i hrvatskoj gospodarskoj organizaciji. — „Gospodarska Zveza“ u Pulju i „Zadružna Sveza“ a sada Savez u Splitu imali su u

dru. Kreku najjaču potporu. Njegov je upliv sizao daleko u Bosnu i Hercegovinu, za koje se zemlje sa svom silom i ljubavlju zauzimao u delegacijama i u carevinskom vijeću.

Prodaja mesa. Gradska aprovizacija javlja: Da se zapriječe prekršaji redovitog prodavanja mesa, preuzeti će to gradska aprovizacija u svoju režiju i otvoriti 6—8 prodavaonica. U nekim će se prodavati samo prednja, a u nekim samo zadnja strana. Cijene će biti uređene, naime, prednjoj će se strani sniziti, a zadnjoj strani povisiti cijena, da tako i siromašniji sloj može doći do komada mesa. Uvesti će se i karte za prodaju, po brojevima, koje će služiti, da se u slučaju pomanjkanja mesa, bude moglo opredijeliti, koji brojevi i u koje dane imaju pravo na kupnju.

Razglas. Uzevši u obzir sadašnje izvanredne prilike c. kr. namjesništvo je uredilo na temelju opunovlaštenja ureda za pučku prehranu trgovinu vina u Istri za god. 1917.-18. Dotična naredba predviđa ustanovljenje ureda za vino i određuje dužnost prijave i ponude tičući se berbe grožđa od strane poljodjelca kao što obzirom na zalihu vina od strane trgovaca i konoba. Da se osigura opskrba vinom pučanstva i vojništva pripada pravo samo spomenutome uredu kupovanje vina. Naredba osim toga određuje izvoz vina iz Trsta putem izvozne kontrole. Kupovna cijena biti će ustanovljena sporazumno odnosno na temelju maksimalnih cijena što ih bude odredio dotični ured za ustanovljenje cijena živeža. Taj će se ured ustanoviti budućih dana.

Simfonijski koncert, koji je obdržavala pod pokroviteljstvom Njezine Preuzvišenosti gospođe admiralovice Juliske Fiedler dne 11. o. m. j. c. i kr. mornarička glazba pod vodstvom zborovodje g. l. Christoph u ovdješnjem kazalištu, a na korist invalidnog doma, koji se imade podignuti u Pulj, unio je u ovu dobrotvornu svrhu čisti dohodak od 2067 K 60 fl. Gospođa pokroviteljica izražava ovim putem posjetiteljima gg. Matijašević i Vezoll, koje su kao uvijek kod dobrotvornih predstava, tako i ovaj veledušnim načinom prepustile besplatno kazalište, svoju najsrdačniju, najiskreniju zahvalu.

Žila od paprata. Uslijed zamolbe c. i kr. lučkog zapovjedništva upozoruje se pučanstvo na veliku korist, koju imaju žile od paprata za uzgoj svinja. Žile imade se izvaditi tekom ovoga mjeseca, jer kasnije nijesu uporabljive. Vojničke oblasti preuzimaju takove žile, suhe i čiste od zemlje uz cijenu od K 15 za kvintal. Vrijeme za iskapanje tih žila ide od početke listopada do konca ožujka.

Prominuli u Pulj: Matej Cilba, 77 god., iz Vodnjana; Blaž Praznik, 28 god., iz Franja; Mihajlo Slonecky, 27 god., iz Mogilnice; Arpad Gyurica, 34 god., iz Forgenbega; svi u pokrajinskoj bolnici; Omer Džanan, 44 god., iz Poričana; Omer Ribić 42, iz Šipove; Florian Stehlik iz Wienau, svi u pomorskoj bolnici; Silvija Nanut, 27 god., iz Gorice, ulica Nesazio, 34; Mihajlo Spiller, 58 god., iz Hrenovica, ulica Helgoland 45.

Dosta mi je toga padanja pred noge i tih oprastanja. Ja na to ni ne odgovaram. Neka im pada pred noge, tko hoće, a Kazimira neka podje za Ostržinjškoga; ja imam svoju Evu.

Ipak je moje čutanje očito ustrašilo porodicu Suslovskih, jer nekoliko dana kasnije dolazi isti odaslanik Kazimire, ali ovaj put k Svjateckomu.

Svjatecki mi pokaže list . . . Kazimira ga moli, da dodje na kratak razgovor u poslu, o kojem cijela njezina budućnost zavisi; ona se poziva na njegovo srce i njegovo pravdoljublje, koje je od prvoga časa u njemu zamjetila, te se nada, da on ne će odbiti molbe nesretne žene. Svjatecki kune, mrmlija nešto izpod brka o podlim filistrima, o potrebi, da ili se zajedno sa potomcima kod prve prilike objesi, ali ide . . .

Naslućujem, da žele po njemu na me utjecati.

XX.

Kako je u Svjateckoga doista dobro srce, očito ga predobiše.

Kroz nedjelju dana dan na dan ide k Suslovskima te već tri dana obilazi oko mene, mrko me gledajući kao pravi vuk . . .

Konačno me jednog dana ljutito pri čaju upita:

— Kaži mi, što misliš s tom djevojkom učiniji.

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Prosvjeta.

Novo knjige o srpskoj povjesti. Nakladna knjižara Mirka Breyera u Zagrebu (Ilica 29, Telefon 510) preuzela je komisionalnu nakladu knjige: Ivić Dr. Aleksa, Istorija Srba u Ugarskoj (čirilicom). Cijena K 6— (poštom preporučeno K 680, pouzecem K 720). Ovo je prvo djelo, koje na temelju arhivalnih podataka prikazuje prošlost ugarskih Srba i spada među najbolje radove naših povjesničara. Osim toga raspacava ista knjižara djelo istoga pisca: Novi podaci za proučavanje srpskog ustanka (čirilicom). Cijena 2 krune (poštom preporučeno K 240, pouzecem K 280) i najnoviju studiju pišeću: Iz istorije crkve hrvatsko-slavonskih Srba (latinićom). Cijena K 3—, (poštom preporučeno K 350, pouzecem K 390).

Bošković kalendar.

Ovih je dana izašao Bošković kalendar za godinu 1918., što ga je idala zvjezdarnica hrv. prir. društva u Zagrebu pod redakcijom upravitelja zvjezdarnice, prof. A. pl. Kuglera. Ovo je prvi put, da je naša javnost dobila kalendar, koji je osnovan na naučnim temeljima. Potrebna se takovoga kalendara kod nas jako osjećala, to više, što su mnogi kalendari, koji se kod nas izdaju, kreću pogrešnim i naopakim podacima, koji zavadjaju svoje čitače u bludnju i praznovjerje. Sam kalendar može služiti ujedno kao priručnik iz astronomije, te je prema tome trajna knjiga, koja čovjeku može služiti ne samo za jednu sezonu. U kalendaru se nalazi prikazan život i naučne radnje Rudjera Boškovića iz pera sveučilišnoga prof. V. Varičaka, pa niz astronomskih članaka, od kojih ističemo ove: Pomrčine sunca i mjeseca, Pomrčanje Jupiterovih mjeseca, Sunčani sustav, Zemlja i njezin satelit, Sateliti ostalih planeta, Zvijezde repalice, Zvijezde stajačice, Geografske koordinate, Normalno vrijeme, Vječni kalendar i kalendarski račun itd. Svojim poučnim sadržajem u velike se ističe od ostalih naših kalendara. Oprema mu je vrlo ukusna, a kako su u njem navedeni točni podaci o izlazu i zalazu sunca i mjeseca, te ostale astronomske pojave, koje su od općenoga interesa za svakoga inteligenta, to će taj kalendar naći na najbolji prijem. Osobito će ga moći rabiti djaci, jer će u njem naći mnogu pouku. Preporučujemo ga najtoplije. Cijena mu je K 2. Može se naručiti uz unapred poslan novac kod uredništva „Prirode“, Zagreb, pa u svakoj većoj knjižari.

Hrvatski slovoslagari,

koji se nalaze u Pulj, neka se prijave kod uprave „Hrvatskog Lista“.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Jela se toliko smije, da joj se providne oči zalievaju suzama. Mimogred budi rečeno, da je upravo divna. A kad pri kraju posjeta priklanja glavicu, ne mogu da s nje oka skinem i sama je Eva tako obćarana, da čitav dan kasnije i ne znajući podržuje tome priklonu glave i tome pogledu Jele . . .

Ugovorimo, da ću iza povratka iz inozemstva slikati portret Jele, ali prije toga slikat ću u Rimu svoju Evku, ako samo budem mogao pogoditi te tako nježne gotovo preiztanjene crte i to tako izrazito lice, da se na njemu svaki osjećaj kao oblačić na bistroj vodi odražuje.

No pogodit ću je, zašto da je ne pogodim?

XIX.

Večernji „Poletar“ javlja nevjerovatne vijesti o naručbama koje sam primio.

Dohodak mi se na tisuće i tisuće računa.

Bit će da je to donekle razlog, što sutradan primam od Kazimire list, u kome mi javlja, da mi je prsten vratila prijerana gnjevom i ljubomorom, ali ako dodjem te mi roditeljima padnemo pred noge, dat će se roditelji ublažiti.

— S kojom djevojkom?

— S tom Suslovskom, kako li se zove?

Ništa ne mislim učiniti s tom Suslovskom, kako li se zove . . .

Nastaje časak šutnje, za tim Svjatecki opet govori.

— Ona tamo cio dan dreč, da je ne mogu gledat . . . Čestite li duše!

Taj čas i njegov glas od uzbudjenosti zadržta, ali on zaguriče kao nosorožac i nastavlja:

— Pošten čovjek ovako ne vlada.

— Svjatecki, ti me počinješ podsjećati čačka Suslovskoga.

— Može biti . . . volim podsjećati na čačka Suslovskoga nego li nepravdu nanositi njegovoj kćeri.

— Molim te, mani me se.

— Dobro! mogu pače u obće za te i ne će znati . . .

Time se svršio naš razgovor i od toga časa ne govorim više sa Svjateckim.

Činimo kao da se ne poznamo, a to je tim zanimljivije, što i nadalje zajedno stanujemo, zajedno u jutro čaj pijemo i nijednome od nas ne pada na um da se selimo iz radionice.

Rok se moga vijećanja Evom primakao . . .

(Nastavit će se.)

MALI OGLASNIK.

Prodaje se osmero mladih svinja velike pasmine. Uпитati se: **RAFAEL SLADONJA**, stancija Sladonja.

Traži se soba sa pokućtvom, za čestitu gospodju kod ugledne obitelji, po mogućnosti u društvu sa kojom gospodjom ili gospodjicom sa opskrbom.

Traži se suho skladište za smještenje pokućstva. Ponude pod „Skladište pokućstva“ na upravu lista.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored
**Djevojka, koju ne ćemo da
ženimo**
drama u 4 čina.

Početak od 2:30 do 8:30.

Naprekidno pretstave.

Ulaznica: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake pretstave.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

**Sjetite se udovica i siročadi
palih vojnika!**

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, českom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točno poslužba.

Za mnogobrojnu posjet preporuča se vlasnik.

ČITAJTE KNJIGE

: ZABAVNE, MODERNE I :
ODABRANE BIBLIOTEKE.

DOBIVAJU SE U KNJIŽARAMA

LAGINJA I MAHLER.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Pokućtvo

kupuje i prodaje poznata tvrdka

FILIP BARBALIĆ Šisanska ulica

Svake ljetarske radnje izvršuje brzo i točno.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

B. De Prato

Vježbenica talijanskog jezika

za

opće pučke škole i za samouke

dobiva se kod tvrdke

Jos. Krmpotić Pula.

Podupirajte Družbu!

„Kreditno i eskomptno društvo“

PULA, trg Custozza 45

prima u poliranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba, u svakoj visini.

Uredovni sati su: od 9 do 12 prije podne i od 2 do 4 popodne.

Predbilježbe

na srečke devete c. kr. austrijske razredne lutrije

i to na cijele, polovice, četvrtine te osmine, prima

samo pismenim putem

uprava našeg lista. Tko naruči, neka napiše točno svoju adresu te naručbu pošalje na upravu „Hrvatskog Lista“ (Razredna lutrija) Pula.

„DANICA“ koledar

društva Svetojeronimskog

za godinu 1918.

dobiva se u papirnici

Jos. Krmpotić - Pula

trg Custozza i upodružnici Fran Ferdinanda ul. 3.